

Четвер, 30 квітня

 вас інший спосіб мислення, вам завжди потрібен початок. «Розкажіть від самого початку,— повторювали ви,— який шлях привів вас (і ви, з міркувань тактовності, вагалися у виборі останнього слова) сюди». От тільки в моїй пам'яті завжди спливає різний початок. День, коли я вирішив більше не жити з батьком. День, коли я познайомився з Маріон. День, коли я не сказав те, що мав сказати,— але що це був за день і що я мав сказати? Сьогодні я пригадую 30 квітня цього року.

Це був четвер і я був на роботі: сидів, склавши руки, на високому стільці й чекав, коли який-небудь клієнт відчинить двері магазину «Phone sweet phone». Франк розповідав мені про свої плани на травневі свята. Він разом із дружиною та дітьми збирався до батьків, за місто: він радів майбутній зустрічі з батьком і матір'ю, братами й сестрами, племінниками та племінницями і згадував рагу з телятини, яке готувала його мати, поки всі йшли до лісу збирати конвалії.

Він спитав мене, чи маю я якісь плани. Я мав доволі чітке уявлення про те, як я проведу наступні три дні: телевізор, пиво, відеоігри і Маріон на розкладному дивані, який ми ніяк не розкладемо. Але

мені здавалось зайвим розповідати про ці подробиці своєму начальнику, і я задовольнився невизначеним жестом. Франк посміхнувся: він згадав, що я не «сім'янин». У моєму віці він теж ним не був: це приходить із часом, казав він, урешті-решт це завжди приходить. Я крутнувся на стільці, і ми заговорили про щось інше.

Майже опівдні задзвонив мій телефон, і мені довелось вийти, щоб відповісти на дзвінок, тому що всередині був поганий зв'язок. Це було предметом наших із Франком постійних жартів — слабка мережа у магазині мобільних телефонів. І новину я почув на тротуарі бульвару.

— У вашого тата була зустріч у банку,— представившись, пояснив мені лікар.— Він знепритомнів. Його відвезли до лікарні, де він помер за годину після прибуття, об одинадцятій двадцять. Томограф виявив інсульт, спричинений аневризмом.

Тіло лежить у морзі лікарні. Якщо я хочу отримати довідку про смерть та речі батька, то мушу пред'явити документ, що засвідчує особу. А ще я маю повідомити інших членів родини,— закінчив лікар і побажав мені не падати духом. Я сказав, що у батька не було нікого, крім мене. Лікар ще раз побажав мені не падати духом, але іншим тоном, так, ніби промовляв зовсім інші слова. Перш ніж покласти слухавку, я подякував йому, дещо надміру (зрештою, те, що він мене повідомив, не було особистою послугою).

На бульварі цвіли каштани; вранці йшов дощ і декілька пелюсток упали на землю, утворивши на асфальті білі та рожеві плями, з якими змішались

розтоптані недопалки. Щоразу коли я думаю про смерть батька, перший образ, що постає перед очима, найчіткіший, найсокровенніший — це не обличчя, яке я пізніше побачив у морзі, це той цвіт каштанів, зморщений, білуватий, зів'ялий, з вигнутими тичинками, схожими на довгі жіночі вії. Я не знаю, скільки часу я простояв на бульварі. Нарешті я повернувся до магазину. Кур'єру на мотоциклі, який їхав тротуаром, довелось посигналити, щоб я відійшов з дороги.

Я повідомив новину Франку, який поклав руку мені на плече і пробурмотів, що не знає, що й сказати. Потім він спитав, чи був мій батько хворий. Я відповів, що наскільки мені відомо, він був при здоров'ї, і у Франка зробився пригнічений вигляд. Не бажаючи, щоб він почав плакати, я торкнувся питання про вихідні. Він дав мені два додаткові вихідні, тобто до середи.

О тринадцятій тридцять три я сів на поїзд, що повз від префектури до супрефектури, завжди напівпорожній, аж до шістнадцятої п'ятдесят вісім. Із перших хвилин голови навколо мене похилились і поринули в сон. Я намагався протистояти оціпенінню, яке мене охоплювало. Мені здавалось, що людині, яка щойно втратила батька, це заборонено.

Якийсь шум змусив мене розплющити очі, які у мене, сам того не помітивши, зімкнулись. На іншому боці вагона чоловік підняв ручку, яку щойно впустив. Після чого продовжив своє заняття: перевірку письмових робіт. Його ручка пробігала над аркушами та інколи кидалась угору, наче хижий птах. Диктанти, тест з неправильних дієслів,

контрольна з розмноження папороті чи опилення каштанів? Одне з тих завдань, які виправляють без найменшого вагання, так, наче виписують штраф.

Поруч зі стосиком робіт лежав годинник. Час від часу вчитель кидав на нього впевнений погляд. Мені не подобалось, як він дихає. Гучне, глибоке, рівне, його дихання було якимсь ідеальним. Можна було подумати, що він дихає усвідомлено, чітко, наче атлет. Ми з ним були приблизно одного віку; проте він здавався мені старшим. Більш зрілим, виправив би мене батько.

У нашому вагоні якась балакуча, нетактовна жінка говорила по телефону. Вчитель заковчував очі, зітхав, хитав головою, шукав поглядом згоди, якої я йому не надав, і врешті-решт попросив: «Пані, чи не могли б ви продовжити розмову у відведеному для цього місці?» Мій батько вчинив би так само. А я б задовольнився тим, що збільшив би гучність музики в навушниках.

Я знову заплющив очі. Сил, що знадобилися мені, аби повідомити новину Франкові, зібрати валізу, поїхати на вокзал і просто залишатись зосередженим, більше не було. Мене охоплювала слабкість. У моїй голові проносились образи, уривки фраз, це був погик, який я не міг зупинити, так, ніби моя пам'ять почала давати збої. Я бачив, як батько розгадує кросворди у газеті, перегортаючи сторінки, попередньо змочивши палець об нижню губу. Я чув, як він заявляє, що бургундське — це вино для соусів. Що він би нізащо у світі не пропустив етап Тур де Франс. Манго, ківі — коли він був малим, ніхто цих фруктів не їв. До мого наро-